

האוניברסיטה העברית בירושלים
הפקולטה לדמעי הרוח
המכון ללימודי אסיה ואפריקה

החוג ללימודי האסלאם והמזרח התיכון

עמי הערבה האירו-אסייתית ותולדות איראן: 1600-600 (38848)
(קורס מ.א. – סמסטר א' – שו"ת – 2 נ"ז)

יום ושעה: יום שני, 12:00-10:30

חדר: 2407 (מדעי הרוח)

מרצה: פרופ' ראובן עמיתי

דוא"ל: reuven.amitai@mail.huji.ac.il

טלפון: 02-5883607

שעת קבלה: יום שלישי, 16:30-15:30 (חדר 5134)

תיאור קצר של הקורס: מאז ימי קדם, התקיימו יחסים מורכבים ואינטנסיביים בין תושבי איראן לבין נוודי הערבה האירו-אסייתית. קורס זה יתמקד בתקופה המשתרעת על כאלף שנה, מערב הכיבוש המוסלמי עד העת החדשה המוקדמת. בין הנושאים שבהם יעסוק הקורס: תפקידים הצבאי של התורכים באזור במאות הראשונות של השלטון האסלאמי; התאסלמות התורכים; בואם של הסלג'וקים והשפעתם הפוליטית, תרבותית ודמוגרפית; המונגולים; תמורות והמשכיות באיראן רבתי; ההסדר הבתר-מונגולי.

דרישות הקורס:

- נוכחות – לפחות 80% (כלומר 11 שיעורים תוך 14).
- קריאת המאמרים בסליבוס כל שבוע ומוכנות לדין.
- הגשה תרגיל כל שבוע – סיכום של המאמרים הנ"ל (כל אחד, כ-350 מילים).
- התרגיל יוגש בעותק קשיח עד תחילת השיעור.
- עבודה סופית – הודעה תבוא בהמשך

ציון הקורס יורכב:

- 40% מהתרגילים השבועיים
- 50% עבודה הסופית
- 10% השתתפות בשיעור

מערך השיעורים וקריאת חובה וקריאה מומלצת:

1. ארגון הקורס; רקע גיאוגרפי; הרקע היסטורי א': הערבה האירו-אסייתית בימי קדם

Anatoly Khazanov. "The Scythians and Their Neighbors." In Reuven Amitai and Michal Biran, eds. *Nomads as Agents of Cultural Change. The Mongols and Their Eurasian Predecessors*. Honolulu: University of Hawai'i Press, 2015. 32-49. [DS10 N653 2015]

2. הרקע ההיסטורי ב': איראן העתיקה

Richard N. Frye. *The Heritage of Persia*. London: Weidenfeld & Nicolson, 1962. 16-27. [DS275 F7 1962]

שאול שקד. "ספר המלכים ורקעו." מתוך: פרדוסי. **שאה-נאמה. ספר המלכים**. תרגם אליעזר כגן. (ירושלים: מוסד ביאליק 1992), כרך א', עמ' כה-כט. [PK6456 H4 K34 1992]

מומלץ:

Brosius, Maria. *The Persians: An Introduction*. London & New York: Routledge, 2006. 6-32; 79-101; 139-159.

3. בואם של המוסלמים לאיראן; המפגש עם נוודי הערבה: תורכים, כוזרים ועוד

קלוד כאהן. **האיסלאם. מלידתו עד לתחילת האימפריה העות'מאנית**. תרגם עמנואל קופלביץ, ערך יהושע פרנקל. תל-אביב: דביר, 1995. עמ' 35-44, 65-68.

Morgan, David. *Medieval Persia 1040-1797*. 1st edition: London and New York: Longman, 1988. 13-18 [DS288 M67 1988]; 2nd edition: London and New York: Routledge, 2016. 16-21. [DS288 M67 2016]

מומלץ:

`Abd al-Ḥusayn Zarrīnkūb. "The Arab Conquest of Iran and its Aftermath." In Richard N. Frye, ed. *The Cambridge History of Iran*. Vol. 4: London: Cambridge University Press, 1975. 1-56.

4. מגעים ועימותים מתמשכים: 1040-751; עבדות צבאית; התאסלמות התורכים; הקרא-ח'אנים והע'זנויים

קלוד כאהן. **האיסלאם. מלידתו עד לתחילת האימפריה העות'מאנית**. תרגם עמנואל קופלביץ, ערך יהושע פרנקל. תל-אביב: דביר, 1995. עמ' 289-308.

David Morgan. *Medieval Persia 1040-1797*. 1st edition: London and New York: Longman, 1988. 18-24 [DS288 M67 1988]; 2nd edition: London and New York: Routledge, 2016. 21-27. [DS288 M67 2016]

Michal Biran. "Ilak-Khanids." *Encyclopaedia Iranica*. Vol. 12, pp. 621-628.

מומלץ:

Jürgen Paul. *The State and the Military: The Samanid Case*. "Papers on Inner Asia," no. 26. Bloomington: Indiana University, Research Institute for Inner Asian Studies, 1994.

5. איראן ותוראן: השאהנאמה וזיקתו לימי קדם, ימי הביניים ואפילו היום

שאלו שקד. "ספר המלכים ורקעו." מתוך: פרדוסי. *שאה-נאמה*. ספר המלכים. תרגום אליעזר כגן. ירושלים: מוסד ביאליק (1992), כרך א', עמ' כא-כה, נ-נב. [PK6456 H4 K34 1992]

הטקסט עצמו: עמ' 172-181.

Abolqasem Ferdowsi. *Shahnameh. The Persian Book of Kings*. Tr. Dick Davis. New York: Viking, 2006). 114-121 [PK 6456 A13 D38 2007]
נא להדפיס את הקטע, לקוראו לפני השיעור ולהביאו לכיתה לדיון.

6. הערבה מגיעה לאיראן א': הסלג'וקים והתורכמנים

David Morgan. *Medieval Persia 1040-1797*. 1st edition: London and New York: Longman, 1988. 25-33 [DS288 M67 1988]; 2nd edition: London and New York: Routledge, 2016. 28-36. [DS288 M67 2016]

קלוד כאהן. *האיסלאם. מלידתו עד לתחילת האימפריה העות'מאנית*. תרגום עמנואל קופלביץ, ערך יהושע פרנקל. תל-אביב: דביר, 1995. עמ' 347-364.

Richard N. Frye. *Ibn Fadlan's Journey to Russia: A Tenth-century Traveler from Baghdad to the Volga River*. Princeton: Markus Wiener Publishers, 2005. 31-42.

נא להדפיס את הקטע, לקוראו לפני השיעור ולהביאו לכיתה לדיון.

מומלץ:

Lambton, Ann K.S. "Aspects of Saljuq-Ghuzz Settlement in Persia." In Donald S. Richards, ed. *Islamic Civilisation: 950-1150*. Oxford: Cassirer, 1973. 105-126.

7. התורכים והאיראנים: פוליטיקה, חברה, כלכלה ותרבות; נט'אם על-מולך

David Morgan. *Medieval Persia 1040-1797*. 1st edition: London and New York: Longman, 1988. 34-40. [DS288 M67 1988]; 2nd edition: London and New York: Routledge, 2016. 37-43. [DS288 M67 2016]

Nizām al-Mulk. *The Book of Government, or, Rules for Kings: The Siyāsatnāma or Siyar al-mulūk*. Tr. Hubert Darke. London: Routledge & Paul, 1960. 77-78, 105-106, 130-133.

נא להדפיס את הקטע, לקוראו לפני השיעור ולהביאו לכיתה לדיון.

מומלץ:

Andrew C.S. Peacock. *The Great Seljuk Empire*. Edinburgh: Edinburgh University Press, 2015. 246-285.

8. הערבה מגיעה לאיראן ב': המונגולים

David Morgan. *Medieval Persia 1040-1797*. 1st edition: London and New York: Longman, 1988. 62-82 [DS288 M67 1988]; 2nd edition: London and New York: Routledge, 2016. 63-81. [DS288 M67 2016]

מומלץ:

Beatrice Forbes Manz. "The Rule of the Infidels: The Mongols and the Islamic World." In David O. Morgan and Anthony Reid, eds. *The New Cambridge History of Islam*. Vol. 3: *The Eastern Islamic World Eleventh to Eighteenth Centuries*. Cambridge University Press, 2010. 128-168.

9. היווצרות צורות חדשות של פוליטיקה, חברה ותרבות

Thomas T. Allsen. "Ever Closer Encounters: The Appropriation of Culture and the Apportionment of Peoples in the Mongol Empire." *Journal of Early Modern History*. 1/1 (1997), 2-23.

Michal Biran. "The Mongols and the Inter-Civilizational Exchange." In Benjamin Z. Kedar and Merry Wiesner-Hanks, eds. *The Cambridge History of the World*. Vol. 5: *Expanding Webs of Exchange and Conflict, 500CE–1500CE*. Cambridge: Cambridge University Press, 2015. 534-558.

10. לא בדיוק ערבה ולא בדיוק איראן: תימור וצאצאיו

Maria E. Subtelny. "Tamerlane and Descendants: From Paladins to Patrons." In David O. Morgan and Anthony Reid, eds. *The New Cambridge History of Islam*. Vol. 3: *The Eastern Islamic World Eleventh to Eighteenth Centuries*. Cambridge University Press, 2010. Cambridge University Press, 2010. 169-200.

11. תרבות התקופה התימורית: אמנות, ארכיטקטורה וספרות

Annemarie Schimmel. "Ḥāfiẓ and His Contemporaries." In Peter Jackson and Laurence Lockhart, eds. *The Cambridge History of Iran*. Vol. 6: *The Timurid and Safavid Periods*. Cambridge: Cambridge University Press, 1986. 929-948.

Sheila Blair and Jonathan Bloom. *The Art and Architecture of Islam, 1250–1800*. New Haven: Yale University Press, 1994. 37-63.

12. פוסט-מונגולים ופוסט-תימורים: הצפויים

Sholeh A. Quinn. "Iran under Safavid Rule." In David O. Morgan and Anthony Reid, eds. *The New Cambridge History of Islam*. Vol. 3: *The Eastern Islamic World Eleventh to Eighteenth Centuries*. 203-239.

13. שולי העולם התורכו-איראנית: אנטוליה, הודו, מרכז אסיה

Robert D. McChesney. "Islamic Culture and the Chinggisid Restoration: Central Asia in the Sixteenth and Seventeenth Centuries." In David O. Morgan and Anthony Reid, eds. *The New Cambridge History of Islam*. Vol. 3: *The Eastern Islamic World Eleventh to Eighteenth Centuries*. 239-266.

Stephan Dale. "India under Mughal Rule." In David O. Morgan and Anthony Reid, eds. *The New Cambridge History of Islam*. Vol. 3: *The Eastern Islamic World Eleventh to Eighteenth Centuries*. 266-301.

Gottfried Hagen. "The Order of Knowledge, the Knowledge of Order: Intellectual Life." In Suraiya N. Faroghi and Kate Fleet, eds. *The Cambridge History of Turkey*. Vol. 2: *The Ottoman Empire as a World Power, 1453-1603*. Cambridge: Cambridge University Press, 2013. 407-453.

לקרוא אחד משלושת המאמרים הנ"ל.

14. סיור למוזיאון לאמנות אסלאמית ע"ש מאיר